

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

DVV kannattaa oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista. Julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan hallinto selkeytyisi ja yksinkertaistuisi. Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto myös edustaisi oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan kokonaisuutta ministeriön sijasta, mikä on käytännössä tehokkaampaa ja yksinkertaisempaa.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

DVV:n perustaminen tarkoitti muun muassa holhoustoimen palveluiden osalta valtakunnallisen toimintamallin rakentamista ja omaksumista sekä toimintatapojen yhtenäistämistä. DVV toimii valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla. Prosessien ja toiminnan kehittäminen tapahtuu keskitetysti, mikä tarkoittaa sitä, että valtakunnallinen sidosryhmäyhteistyö tulee oleellisesti helpottumaan, jos luovutaan paikallisesta ja/tai alueellisesta sidosryhmäyhteistyöstä. Valta-kunnalliselta toimintamallilta odotetaan kaikessa yhteistyössä hyötyjä ainakin toiminnan tehokkuudessa.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyyden periaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

DVV uskoo, enemmän tähän kantaa ottamatta, että esteettömyys julkisen oikeusavun toiminnassa on mahdollista turvata.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

DVV pitää todennäköisenä, että palvelut tulevat yhdenmukaistumaan yhden viraston alaisuudessa. Palveluiden saatavuuteen organisaatiolla ei pitäisi olla vaikutusta, kun paikallinen toiminta turvataan.

5. Pidättekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Kyllä

6. Pidätkö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Kyllä

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Organisaatiomuutoksella tulee olemaan suoraan vaikutusta sekä DVV:n holhousviranomaisena ylläpitämän holhousasioiden rekisterin, että väestötietojärjestelmän tietosisältöön edunvalvontaa koskevien merkintöjen osalta. Tällä hetkellä on vielä epäselvää, miten organisaatiomuutos muuttaisi nykyistä edunvalvojan määräämisprosessia, joten muutosten laajuuden arviointia on tarkennettava suunnitelmien edetessä. Erityisen merkittävä vaikutus on sillä, millä tasolla yhteys päämiehen ja edunvalvojatahon välillä tulee merkitä eri järjestelmiin ja pitääkö järjestelmien pystyä tekemään jotain päättelyä esim. päämiehen kotikunnan perusteella edunvalvontatoimistosta tai vastaavasta viranomaistahosta. Lisäksi se, miten päämiehiä tullaan jakamaan jatkossa yksityisille palveluntuottajille, vaikuttaa kokonaisprosessiin edunvalvonnan määräämisessä ja sillä voi olla seurannaisvaikutuksia myös järjestelmiin merkittäviin tietoihin. DVV:lle on joka tapauksessa varattava talousarviossa järjestelmämuutoksiin tarvittava määräraha ja lisäksi muutostyöhön on varattava riittävästi aikaa.

Holhousasioiden rekisterin ja DVV:n asianhallintajärjestelmän (Maisa tai kehityksessä oleva uudempi järjestelmä) osalta kustannukset tulevat olemaan yhteensä vähintään 50.000 euroa ja tarvittava aika muutosten tekemiselle 4-6 kk. Väestötietojärjestelmässä on minimissään arviomme mukaan lakkautettava nykyisten oikeusapu- ja edunvalvontapiirien voimassaolot. Nykyiset edunvalvontatoimistot on jo valmiiksi viety väestötietojärjestelmään, joten todennäköisesti näitä voitaisiin hyödyntää jatkossa tai tarvittaessa luoda uudet tunnukset toimistoille. Mahdollisesti myös uudelle oikeusapu- ja edunvalvontavirastolle tulisi luoda uusi tunnus. Tämän tyyppiset muutokset aiheuttaisivat väestötietojärjestelmän ylläpitopuolella vain vähäisiä, ehkä joidenkin tuhansien eurojen ulkopuolisia kustannuksia sekä tietenkin DVV:lle lisätyötä, jota voidaan arvioida tarkemmin myöhemmässä kustannusarviossa. Mikäli muutokset rajoittuisivat näihin pieniin muutoksiin, 4-6 kk:n aika olisi alustavasti arvioiden riittävä myös VTJ-ylläpidon osuuteen. Myös väestötietojärjestelmän muutostietopalveluun ja massamuotoiseen tiedonluovutukseen aiheutuvien kustannusvaikutusten arvioidaan tämän vaihtoehdon toteutuessa olevan kohtalaisen pieniä, karkeasti arvioiden n. 10 000 – 20 000e.

Mikäli muutokset olisivat merkittävästi monimutkaisempia, esim. jos tarvittaisiin automaattista päättelyä päämiehen asuinkunnan ja edunvalvontatoimiston välillä tai jos organisaatorakenne muuttuisi siinä määrin, että jouduttaisiin muuttamaan niitä asianhallinnan tai holhousasioiden rekisterin tietoja, jotka välittyvät väestötietojärjestelmän suuntaan, kustannukset voivat kohota VTJ-ylläpidon osalta alustavan arvion mukaan kokoluokkaan 50 000 – 100 000e. Lisäksi muutoksista tulisi edelleen seurannaisvaikutuksia ja kustannuksia todennäköisesti myös väestötietojärjestelmän tietopalveluihin. Muutostietopalvelun ja yksityiselle sektorille tapahtuvan massamuotoisen tiedonluovutuksen muutuskustannukset olisivat tällöin kokoluokkaa 30 000 – 70 000e. Muutostietopalvelun ja yksityiselle sektorille tehtävän massamuotoisen tiedonluovutuksen osalta olisi keskeistä päästä keskustelemaan muutosten laajuudesta riittävän ajoissa, vaikuttamaan

yhteistyössä niiden laajuuteen ja saada päätökset mahdollisista VTJ:ään näkyvistä organisaatorakenteen muutoksista viimeistään puoli vuotta ennen aiottuja muutoksia.

Kokonaisuutena väestötietojärjestelmän ylläpidon ja tietosisältöön vaikuttavien töiden kustannuksiksi arvioidaan tämänhetkisillä tiedoilla yhteensä noin 30.000 – 170.000 euroa sekä DVV:n oman henkilötöiden osuus riippuen ratkaisusta.

Riippumatta siitä, milloin uuden viraston olisi määrä aloittaa toimintansa, on erityisesti muutostietopalvelun osalta tärkeää saada tieto lopullisista ratkaisuista vähintään puoli vuotta ennen uuden viraston mahdollista aloitusajankohtaa, vaikka muutokset olisivat pieniäkin. DVV:n on varattava tarvittavat resurssit muutosten tekemiseen, jotta mm. muiden yhtäaikaisten projektien ja hankkeiden vaatima resurssitarve huomioon ottaen voidaan varmistaa, että muutokset ehditään tehdä sekä väestötietojärjestelmään että sen tietopalveluihin samoin kuin myös holhousasioiden rekisteriin ja asianhallintajärjestelmään.

Heusala Aila
Digi- ja väestötietovirasto - Lakiasiat